

William Shakespeare (1564 – 1616): Sonety

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Kompozice;

3. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

4. Námět, témata, hlavní motivy;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti;

4

Proč ale utrácíš, ty marnotratná něho,
jen sama pro sebe dědictví krásy své?
Příroda nedává svůj odkaz, půjčuje ho,
a ve své štědrosti jen štědrým půjčuje.
Tož, krásný skrblíku, proč tedy zneužíváš
daru, jenž byl ti dán, abys jej zase dal?
Lichváři bez zisku, nač vlastně používáš
takové sumy sum, když nechceš žít z ní dál?
Tím, že se stýkáš jen se sebou samým stále,
sám sebe o svoji vlastní slast okrádáš.
A když tě příroda odvolá nenadále,
mluv, jaký počet pak ze všeho světa dáš?
Kdybys jí neužil, tvá krása s tebou ztlí;
kdybys jí použil, tvůj odkaz naplní.

6

Nedovol zpustošit drsnému spáru zimy
v tobě tvé léto dřív, než vydáš svoji trest;
naplň už některou fiolu nejsladšími
skvosty své krásy, než přestane sama kvést.
Vždyť půjčku, na kterou dát dobrovolnou splátku
působí potěchu, nelze už lichvou zvat;
vytvoř své druhé já sám sobě pro památku –
ač deset by jich svět měl desetkrát tak rád.
A ty sám byl bys též desetkrát šťastnější,
kdyby tě deset tvých desetkrát zobrazilo;
co by pak zmohla smrt, až půjdeš jednou s ní,
kdyby tu po tobě tvé já dál v dětech žilo?
Nebud' tak svéhlavý, máš příliš krásy v sobě,
aby tvým dědicem byli jen červi v hrobě.

II. Nebeletristický text:

- A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;
- B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Martin Hilský (* 1943): Shakespearův Kupec benátský (úvodní studie k překladu)

Shakespearovská zrcadla:

Shylock a lichva slov

Shylock vystupuje pouze v pěti scénách (I. 3., II. 5., III. 1., III. 3. a IV. 1.), je mu věnována relativně velmi malá část textu hry, a přesto se stává její dominantní postavou. Z mála Shylockových slov a ze Shylockovy relativně krátké přítomnosti na jevišti vzniká velký efekt.

Podstata tohoto „Shylockova efektu“ v *Kupci benátském* je naznačena už v citovaném vstupním dialogu třetí scény. Spočívá v tom, že Shylock *miní* víc, než *říká*, že jeho slova zmnožují své významy, že jeho řeč je maximálně *ekonomická*. Nejde však o to, že Shylock je málomluvný, že šetří slova, podobně jako lakomec šetří peníze. Shylockova řeč není řečí lakomce, ale řečí *lichváře*. Shylock slovy dělá to, co s penězi: snaží se rozmnožit jejich význam prostřednictvím jazykové úrokové míry. Shakespeare tak zcela virtuózně předvádí něco, co si vyzkoušel už v sonetech: jeho slova nejen něco *znamena*jí, ale také něco *dělají*. Shylock, obrazně řečeno, *půjčuje slova na úrok*. (...)

Shylock každé slovo říká v pravý čas, do jeho řeči vstupuje neustálý kalkul, výpočet úrokové míry slov, jehož součástí je dobře načasovaná pauza. Z každého slova potřebuje mít zisk a jeho křesťanští protihráči se v první polovině hry jeví jako upovídání břídilové. Bassanio například v citovaném dialogu není schopen potlačit svou netrpělivost a Shylock z každé jeho odpovědi inkasuje mimořádně výhodný a snadný zisk: